

Kontrastiv grammatik i dansk som andetsprog

Sonja Friedrichsen

Sproglærer ved Dansk Flygtningehjælps Sprogskole, Roskilde Amt.

Det er mit indtryk at mange sproglærere i indvandrerundervisningen satser på en styrkelse af grammatikken alene gennem flere og flere „automatiserende“ øvelser for hele klassen uanset elevernes sproglige baggrund. Jeg mener elevernes modersmål har en afgørende betydning for tilegnelsen af dansk grammatik. Min pointe er at man kan arbejde kontrastivt i forhold til modersmålets grammatik - i den udstrækning man kender den. Det vil give den enkelte elev en større bevidsthed om hans/hendes sproglige problemer - og dermed større ansvar og frihed i sprogtiltagelsen.

Med det minimum af kendskab jeg har til nogle indoeuropæiske sprog, kan jeg pege på nogle interessante eksempler til illustration. Det er således ikke nogen tilfældighed at elever med engelsk

som modersmål (eller hvor engelsk er et meget dominerende andetsprog, som f.eks. i Indien, Etiopien) har nogle helt specielle problemer:

- a) *adjektivers bøjning (køn, bestemthed, tal, gradbøjning),*
- b) *verbs konjugation i præsens,*
- c) *syntaks: inversion i hovedsætninger efter foranstilling, centraladverbialers placering.*

Elever med russisk som modersmål slås med:

- a) *verbs præteritum / perfektum / pluskvamperfektum,*
- b) *verbet 'at være' i præsens,*
- c) *substantivers bestemthed/ubestemthed,*
- d) *syntaks: samme som ovenfor.*

Elever med f.eks. spansk, portugisisk baggrund har svært ved:

- a) *subjektspronomen, må ikke udelades,*
- b) *syntaks: samme som ovenfor,*
- c) *sammensatte substantiver*

Årsagen til disse problemer skal alle søges i kontrasten til elevernes sproglige udgangspunkt: modersmålet eller det vigtigste andetsprog.

Mit arbejde med grammatik sigter mod

1. en identifikation af enkelte elev(grupp)ers særlige problemer med den danske grammatik („diagnosticering“)
2. bearbejdning af de særlige problemer hver enkelt elev(gruppe) har - kontrastivt i forhold til modersmålet.

Som indgang til processen testes eleverne gennem løsningen af et antal opgaver (f.eks. 8 som vist nedenfor i diagnoseskemaet) indeholdende et re-

levant spektrum af grammatiske problemer. Man skal naturligvis indrette diagnosetesten således at niveauet udfordrer elevernes færdigheder. Der skal endvidere hellere være *mange felter* ('spørgsmål') i hver opgave end for få. Derpå udregnes *korrekthedsprocenten* for hver elev. (Er antallet af spørgsmål i de enkelte opgaver deleligt med 10, er det hurtigt og enkelt at finde korrekthedsprocenten.) Testen skal foregå i klassen og omfatte alle elever på én gang.

Jeg vil nedenfor vise et eksempel på en diagnosticering af en såkaldt VUF-klasse (voksenuddannelses-forberedende) som jeg har undervist i efteråret 1996. *Diagnoseskemaet* for en elev så f.eks. således ud:

Diagnoseskema for forskellige grammatiske discipliner i VUF-klassen august 1996

Navn: NN	Opgave 1	2	3	4	5	6	7	8
% kor-	sub./adj.	sub.	verb	tr/s	ja/n	modv	præp	syn
100					x			
95	x							
90		x						
85						x		
80								
75								
70			x	x				
65	x						x	
60								x

(sub.=substantiver, adj.=adjektiver, verb=verber, tr/s=tro/synes, ja/n=ja/nej, modv.=modalverber, præp.=præpositioner, syn.=syntaks)

Som eksempel: opgave 3 (verber) til VUF-klassen så således ud (stærkt formindsket):

Udfyld med verbet i korrekt form:

En morgen, da hr. Hansen og hans kone sad og _____ (spise) morgenmad ved vinduet i køkkenet, _____ (se) de en mand _____ (komme) _____ (løbe) hen ad vejen. De kunne _____ (høre) ham _____ (råbe) et eller andet til en anden person, som de ikke kunne _____ (se). Manden havde et brev _____ (sidde) i sin venstre jakkelomme. Hr. Hansen, som var temmelig nysgerrig, _____ (rejse) sig for at _____ (kigge) ud ad stuevinduet. Fru Hansen blev _____ (sidde) i køkkenet. Hun _____ (synes), det _____ (være) pinligt at stå bag gardinet og _____ (kigge) efter folk. Hun _____ (spørge) sin mand, om han snart havde _____ (se) nok, men hr. Hansen blev _____ (stå) i lang tid. Hvad var det, han _____ (se)? Jo, det _____ (være) såmænd bare genboen, der havde _____ (forsøge) at _____ (indhente) postbudet, fordi han havde _____ (skrive) et brev, som han gerne ville have _____ (sende) af sted straks. Derfor _____ (løbe) han efter postbudet og _____ (bede) ham _____ (tage) brevet med. Brevet var _____ (frankere) med 3,75. Postbudet _____ (tage) mod brevet og _____ (lade) det _____ (glide) ned i posttasken. Da hr. Hansen havde _____ (glo) færdig, kom han _____ (gå) ud i køkkenet til fru Hansen og _____ (sige): "Det er første gang, jeg har _____ (se) vores genbo _____ (løbe) så stærkt. Det må _____ (være) et meget vigtigt brev, han skulle _____ (have) _____ (sende)."

Der er 40 tomme felter ('spørgsmål'), hvoraf hvert korrekt udfyldt felt tæller 2,5% på diagnoseskemaet.

Efter testen får hver elev en grundig gennemgang af resultatet med henblik på at skabe personlig erkendelse og ansvar i forhold til den videre læreproces. På basis heraf kan der nu arbejdes mere målrettet med elevernes specifikke problemer, idet der føres en løbende dialog om den sproglige udvikling. Til den nævnte overbygningssklasse har jeg fundet B. Fischer-Hansen og A. Kledals „Grammatikken“ særdeles anvendelig - suppleret med specielt tilpassede øvelser og opgaver til „automatisering“.

Jeg vil ikke hævde at alle problemer med at lære eleverne dansk grammatik hermed er løst, men der ligger da nogle spændende opgaver og venter: forskning og udvikling af materiale til kontrastiv grammatikundervisning for voksne udlændinge.

Litteratur

Fischer-Hansen, Barbara & Ann Kledal: Grammatikken. Håndbog i dansk grammatik for udlændinge. Herning, Specialpædagogisk Forlag, 1994. 355 s.